

Examination of Pronunciation Disorders in Cartoons

Eray BÜLBÜL¹ & Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL²

Abstract

The main function of cartoons is to entertain children, the target audience, and to teach them while entertaining them. During this teaching, it is possible to transfer positive and negative examples of language to speaking skills through cartoons. Because while watching the cartoon, the child also records the words and sounds in his/her mind as they appear there. For this reason, pronunciation should be given utmost importance in the use of language in cartoons. The main purpose of this research is to determine the pronunciation disorders in the most watched cartoons in the domestic cinema. The cartoons in the object of investigation of this research, which uses the qualitative research survey model, are Rafadan Tayfa: Göbekli Tepe, Kral Şakir: Land of Pirates and Aslan Hürkuş: The Lost Diamond. The data collection tool in the article is document/record analysis. The data were analyzed by content analysis. The findings of the research show the reader that there are pronunciation disorders in cartoons due to the use of local dialect, use of unnecessary sounds, skipping, looseness, stress and intonation errors. In the movie Rafadan Tayfa: Göbeklitepe, a total of "69" pronunciation disorders were detected, and the most common of these disorders was the use of local dialect (63.77%). Aslan Hürkuş: The Lost Diamond, "30" pronunciation disorders were detected and the most common disorder was the use of unnecessary sounds (50%). In the movie Kral Şakir: Land of Pirates, "45" pronunciation disorders were detected and it was presented to the reader with the words that the most common pronunciation disorder was the use of local dialect (44.45%).

Keywords

Pronunciation

Pronunciation Disorders

Cartoon

Speaking Skills

Çizgi Filmlerdeki Telaffuz Bozukluklarının İncelenmesi

Özet

Çizgi filmlerin asıl işlevi hedef kitlesi olan çocukları eğlendirmek, eğlendirirken de bir şeyler öğretebilmektir. Bu öğretim esnasında dilin konuşma becerisine olumlu ve olumsuz örneklerini çizgi filmler aracılığıyla aktarmak mümkündür. Çünkü çocuk çizgi filmi izlerken aynı zamanda geçen kelimeleri ve sesleri orada geçtiği şekliyle zihnine kaydeder. Bu sebeple çizgi filmlerdeki dil kullanımında telaffuza azami önem verilmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, yerli yapım sinemada en çok izlenen çizgi filmlerdeki telaffuz bozukluklarını tespit etmektir. Nitel araştırmada tarama modeli kullanılan bu araştırmanın inceleme nesnesindeki çizgi filmler, Rafadan Tayfa: Göbekli Tepe, Kral Şakir: Korsanlar Diyarı ve Aslan Hürkuş: Kayıp Elmas'tır. Makaledeki veri toplama aracı doküman/kayıt incelemesidir. Veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucundaki bulgular çizgi filmlerde yerel ağız kullanımı, gereksiz ses kullanımı, atlama, gevşeklik, vurgu ve tonlama hatalarından kaynaklı telaffuz bozukluklarının olduğunu okuyucuya göstermektedir. Rafadan Tayfa: Göbeklitepe filminde toplam "69" telaffuz bozukluğu tespit edilmiş olup, bu bozukluklarının en sık rastlanılanı yerel ağız kullanımıdır (%63,77). Aslan Hürkuş: Kayıp Elmas filminde "30" telaffuz bozukluğu tespit edilmiş ve en sık rastlanılan bozukluk gereksiz ses kullanımıdır (%50). Kral Şakir: korsanlar Diyarı filminde "45" telaffuz bozukluğu tespit edilmiş ve en sık rastlanılan telaffuz bozukluğunun yerel ağız kullanımı (%44,45) olduğu okuyucuya kelimeler ile birlikte sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Telaffuz

Telaffuz Bozuklukları

Çizgi Film

Konuşma Becerisi

Article Info Makale Bilgisi

Received / Geliş Tarihi

Reviewed / Kabul Tarihi

Published / Yayın Tarihi

Doi Number / Doi Numarası

26.03.2024

21.06.2024

30.06.2024

10.29228/ijlet.1459581

Reference Kaynakça

Bülbül, E., & Topçuoğlu Ünal, F. (2024). Çizgi Filmlerdeki Telaffuz Bozuklukları. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 12(2), 1-12.

¹ Öğretim Elemanı, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, eray.bulbul@ogr.dpu.edu.tr , ORCID: 0009-0006-7072-3660

² Prof. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, fulyatopcuoglu@gmail.com , ORCID: 0000-0003-3981-9841

Giriş

Çizgi film, bir konu bağlamında karakterlerin hareketlerini gösterecek biçimde arka arkaya çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi olarak ifade edilmektedir (TDK, 2021). Çizgi filmlerin yapılış amacı, genel olarak eğlendirmektir. Eğlendirirken aynı zamanda bilgi vermek ve düşündürmek çizgi filmlerin temel amacıdır. Kısacası eğlendirici özellikler taşıyan çizgi filmlerin eğitici özellikleri içerisinde barındırması da oldukça önemlidir (Namdar, 2022).

Eğlendirirken eğitmeyi de amaçlayan bu film türü çocukluktan itibaren televizyon, tablet, telefon gibi araçlarla hayatımıza girmeyi başarmıştır. Çizgi filmler her ne kadar çocuk filmleri gibi gözüke de bazı yetişkin insanların da ilgisini çeken bir film türüdür. Çizgi filmler çocukların hayal dünyasını geliştirmekte ve düşünce yapılarını etkilemektedir. Bu nedenle erken çocukluk döneminden itibaren çocuklar, kendilerine örnek olarak seçtikleri televizyon, sinema ve çizgi film karakterlerinin özelliklerini, günlük hayatlarına ve oyunlarına aktarmaya başlar. Telaffuz en çok taklitte öğrenildiğinden, çocuklara telaffuz bozukluğunun çok olduğu çizgi filmleri izletmek çocuklara filmde yer alan kelimelerin telaffuzunu yanlış öğretmek demektir. 12-18 aylık çocuğun söylediği kelimeler aile fertleri dışındaki kişiler tarafından genellikle anlaşılmaz. 18. aydan 3 yaşına kadar ise çocuk birçok kelime söyler fakat telaffuz konusunda ilerleme çok az gerçekleşir. Bu durum çocuğun anlaşılmasına sebep olur. Telaffuz bozuklukları çocuğun sadece başkaları tarafından anlaşılmasıyla da kalmaz, okul başarısını da olumsuz yönde etkiler. Bu yüzden telaffuz, çocukluktan itibaren üzerinde durulması gereken bir konudur (Calp, 2007, s. 181-182).

Kişinin hayatında önemli yeri olan telaffuz dört temel beceriden konuşma becerisinin içinde yer alır. Bu dört temel dil becerisinin okuma, yazma, dinleme ve konuşma olduğu bilinmektedir. Bir dil öğretilirken, bu dil becerilerinin de kazandırılması gerekmektedir. Kazandırılması gereken becerilerden biri de konuşma becerisidir. Çünkü konuşma, yüz yüze iletişimin temellerini oluşturmaktadır (Temizyürek & Başutku, 2019). Başarılı iletişimin anahtarı; anlaşılır olma, sesi düzgün kullanma ve güzel konuşmadır (Kurudayıoğlu, 2003). Fakat dinlediğimiz konuşmaları tam anlamıyla anlayabilmek için sadece güzel ve etkili bir konuşma olması yeterli değildir. Bir konuşmanın aynı zamanda kurallara da sahip olması gerekir. Konuşmada telaffuz bozukluklarının (gevşeklik, gereksiz sözcük kullanımı, yöresel ağız kullanımı, atlama, vurgu ve tonlama vb.) olmamasına dikkat edilmelidir. Aksi takdirde konuşma, amacına istenilen düzeyde ulaşamaz (Şehirli, 2022).

Konuşmanın istenilen düzeye ulaşabilmesi için gerekli olan telaffuz, boğumlanma başlığı altında, "Ciğerlerden gelen havanın, burun ve ağızdaki çeşitli nokta ve bölgelerde engellemeye uğrayarak ses olarak çıkması, telaffuz, artikülasyon." olarak ifade edilmektedir (TDK, 2010). Telaffuz, kelimeleri oluşturan seslerin ağızdan anlaşılır ve doğru bir şekilde çıkmasıdır (Karaca, 2019, s. 37). Özetle seslere yüklediğimiz manaların doğru anlaşılması telaffuzla ilgilidir.

Kişilerin kendisini tam olarak ifade etmesi ve iyi bir konuşma becerisine sahip olması kelimelerin doğru telaffuzu ile gerçekleşir. Düzgün bir telaffuza sahip olan kişi, günlük hayatında kendisini daha iyi ifade edebilmektedir. Telaffuzun doğru yapılmadığı ortamlarda ise kişiler içe kapanıklık, dışlanma, öz güven eksikliği, anlaşılmama veya yanlış anlaşılma gibi sorunlarla karşı karşıya kalacaktır (Demir, 2023).

Sosyal hayatta da birçok soruna yol açan bu telaffuz bozukluğu konuşmanın ritminde, akıcılığında, vurgusunda, zihinsel organizasyonunda sorunların olmasıdır. Bu organizasyonun herhangi bir yerinde bozukluk olması konuşma bozukluğunu meydana getirir. Bu bozukluklar içerisinde telaffuz hataları önemli bir yer tutmaktadır (Erdem, 2013, s. 419).

Söz konusu olan telaffuz hataları farklı kategorilere ayrılmıştır. En büyük dil bilgisel birim olarak kabul edilen cümle anlam birliklerini belirleyen titrem, ezgi gibi öğeleri de içinde barındırır. Cümle içerisinde ezgi ve titremin bulunması anlama katkıda bulunur ve buna tonlama denir (Börekçi, 2005: 195). Yapılmış olan bu tanım ses titreşimlerinin yükselip alçalmasıdır. Konuşmaya hâkim olan ana nokta, çeşitli ses değişiklikleridir. Konuşma sırasında tonlama kullanmak konuşmayı monotonluktan çıkartır ve ilgi çekici kılar. Tonlamanın olmadığı bir konuşma dinleyicinin dikkatini çekmez ve konuşma tam anlamıyla amacına ulaşamaz. Çünkü konuşma sırasında gerçekleşen ses değişiklikleri bizlere birer anlam ifade eder (Şehirli, 2002, s. 22).

Vurgu ses değişikliklerinin yani tonlamanın hecelere indirgenmiş halidir. Tonlamaların bulunduğu konuşmalarda hecelerin farklı şekillerde şiddetlenmesi ve kuvvetlendirilmesine vurgu denir. Bir cümlenin, cümlede bulunan kelimelerin ve kelimelerde bulunan eklerin vurgulanması anlatılmak istenilenleri daha iyi bir şekilde açıklama niteliği taşımaktadır (Çerçi, 2013, s. 20). Vurgu anlamı ayırt etmekte kullanılan en önemli unsurlardan biridir. Vurgunun olmadığı bir konuşma monotonlaşır ve yanlış vurguların olduğu bir konuşmada da anlam açıkları ortaya çıkar (Topçuoğlu Ünal & Özden, 2012).

Vurgu hatası gibi gereksiz sözcük kullanımı da cümledeki ahengi bozar. Aktarılmak istenilen cümlelerde gereksiz sözcük kullanımı (aaa, ııı, şeyy vb.) dinleyiciyi rahatsız eder. Bu durum konuşmanın kalitesini düşürür. Gereksiz sözcük kullanımının önüne ancak konuya hâkim olunarak ve anlatılmak istenilenden emin olarak geçilebilir. Gereksiz ses ve kelime kullanımı, yöresel ağız kullanımı, konuşma akışındaki asalak sesler ve halk arasında kötü anlamlar ifade eden argo sözler konuşmada yer almamalıdır (Sever & Ünal, 2020).

Gereksiz sözcük kullanımı hatalarının yanında gerekli ses ve sözcüklerin de kullanılmaması telaffuz hatalarına yol açar. Artikülasyondaki ihmal ve gevşeklikten meydana gelen bir hata olan atlama, konuşurken bazı harfleri veya heceleri atlayarak söylemektir (Calp, 2007, s. 198). Hızlı konuşan kişilerin konuşmalarında atlamaya sık rastlanmaktadır. Konuşmanın daha verimli olabilmesi için hızlı değil telaffuz bozukluklarına dikkat edilerek konuşulursa atlamanın da önüne geçilir (Sever, 2017). Atlama çok yaygın olan bir telaffuz bozukluğudur. Örneğin: "kendisi" yerine "kensi", "hanımefendi" yerine "hamfendi", "karşılaşma" yerine "kaşlaşma", "nasılsınız" yerine "nassınız" vb. örnekleriyle ifade edilebilir. (Topçuoğlu Ünal & Özden, 2012).

Atlama gibi gevşeklik de konuşmanın ritmini bozan bir hatadır. Ses organlarının genel tembelliği olan gevşeklik en çok karşılaşılan durumdur. Bu gevşeklik genel bir konuşma sönüklüğüne yol açar. Ses organlarının ve boğumlama tembelliğinden meydana gelen gevşeklik, çene, dudak ve dil kaslarının aktif olarak hareket ettirilmesi ile giderilebilir (Güçüyeter, 2014).

Yerel ağız, dilin veya lehçenin daha küçük yerleşim bölgelerinde yazı diline göre birbirinden az çok ayrılan konuşma biçimleridir. Buradaki telaffuz bozukluklarının sebebi, mahallî söyleyişlerin konuşma içerisinde yer bulmasından kaynaklanan yöresel ağız kullanımudur. Konuşma eğitiminin en önemli amacı öğrencilerin genel kabul görmüş bir Türkçeyle konuşmasını sağlamaktır (Şehirli, 2022). Heath (1983) ilköğretim okulları düzeyinde sınıf içi konuşmaların değeri üzerine yaptığı bir araştırmada, konuşmanın dil öğretim sürecinin önemli bir unsuru olduğunu ve bütün konu alanlarında başarı açısından gerekli olduğunu ortaya koymuştur (akt. Akyol, 2006, s. 21). Kısacası daha okul öncesi düzeyinden itibaren öğrencilerin yerel ağız kullanıp kullanmama durumlarına dikkat edilmelidir.

Bu makalenin temel amacı yerli yapımlar içinde en çok izlenen çizgi filmlerdeki telaffuz bozukluklarını tespit etmektir. İnsanların hayatlarında karşılaştıkları ilk film türü olan çizgi filmlerde duyacakları her yeni kelime çocukların hayatını o anda etkilemeye başlamaktadır. Bu nedenle telaffuz

bozukluklarının olduğu filmler çocukların hatalı bir konuşma becerisi geliştirmelerine sebep olmaktadır. Hataların tespit edilmesi, bu alanda atılacak adımlar bakımından örnek olabilir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Türk sinemasında en çok izlenen üç yerli çizgi filmde en sık yapılan telaffuz hatalarını tespit etmeyi hedefleyen araştırma, tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli, bir araştırmada var olan durumun olduğu gibi tasvir etmeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Karasar'a göre geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (2010, s. 77).

Araştırmanın İnceleme Nesnesi

Araştırmanın inceleme nesnesini yerli yapım sinemalarda en çok izlenen çizgi filmler oluşturmaktadır. Araştırmanın inceleme nesnesinin belirlenmesinde ölçüt örneklerden faydalanılmıştır.

Bu çizgi filmlerin belirlenmesinde Box Office Türkiye izleme verileri etkili olmuştur. Box Office Türkiye 2008 yılında faaliyete geçen ve filmlerin gişe başarıları ve başarısızlıkları hakkında bilgiler sağlayan bir internet sitesidir. Bu internet sitesi tüm verilerini filmlerin dağıtımçılarından almaktadır. Buradan sağlanan veriler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. *İnceleme nesnesindeki filmler*

Film adı	Vizyona giriş tarihi	Vizyonda kaldığı hafta sayısı	Gişe sayısı	Filmin süresi
Rafadan Tayfa: Göbeklitepe	27/12/2019	24	3.444.814	85 dk.
Kral Şakir: Korsanlar Diyarı	04/10/2019	17	2.107.865	94 dk.
Aslan Hürkuş: Kayıp Elmas	07/01/2022	28	1.167.455	93 dk.

Veriler www.boxofficeturkiye.com adresinden elde edilmiştir.

Tablo 1'e göre Türkiye'deki sinemalarda en çok tercih edilen çizgi filmler, Rafadan Tayfa: Göbeklitepe, Kral Şakir: Korsanlar Diyarı ve Aslan Hürkuş: Kayıp Elmastır.

Verilerin Toplanması

Kaynaklar araştırılıp çalışmanın temel yapısı oluşturulmuş, çizgi filmlerdeki telaffuz bozukluklarının tespit edilebilmesi için tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışma konusu olarak seçilen yerli yapım sinemada en çok izlenime sahip olan çizgi filmler dijital platformlar aracılığıyla önce filmi gözden geçirmek ve tanımak amacıyla bir defa hiçbir bulgu tespiti yapılmadan izlenilmiştir. Daha sonra çizgi filmler araştırmacı tarafından, telaffuz bozuklukları tespiti yapılarak birçok kez dikte edilerek incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Çizgi filmlerde yer alan telaffuz bozuklukları, tarama yöntemlerinden veri analizine ait içerik analizlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur. İçerik analizi, yazılı, sözlü veya görsel iletişimlerin sistematik ve nesnel bir şekilde incelenmesi ve yorumlanması sürecidir. Bu yöntem, araştırmacının belirli temalarını, kalıplarını veya yoğunluğunun ortaya çıkmasını ve bu bilgilerin analiz edilmesini

sağlar, belirli kurallar ve kategorilere göre metinlerin sistematik bir şekilde incelenmesi ve bu yolla metinlerin içeriği hakkında geçerli ve güvenilir çıkarımların yapılmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Bu araştırmada bahsedilen 3 çizgi film dikte edilerek önceden belirlenen kategorilere göre gruplandırılmıştır. Bu temalar; gevşeklik, atlama, gereksiz ses kullanımı, yerel ağız kullanımı ve vurgu, tonlamadır. Sonrasında bu temaların kodları oluşturulmuş ve verilerin analizi frekanslara ve yüzdelere göre sağlanmıştır. Bu çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini arttırmak için betimleyici istatistik yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Bulgular

Tablo 2’de çalışmaya konu olan filmlerin adları ve hangi filmde kaç adet telaffuz bozukluğu tespit edildiği verilmiştir.

Tablo 2. *Filmlerdeki toplam telaffuz hataları*

Film adı	Telaffuz bozukluğu (f)
Rafadan Tayfa: Göbeklitepe	69
Aslan Hürkuş: Kayıp Elmas	30
Kral Şakir: Korsanlar Diyarı	45

Ulaşılan bulgularda “Rafadan Tayfa: Göbeklitepe” çizgi filmde toplam “67” telaffuz hatasına rastlanırken “Aslan Hürkuş: Kayıp Elmas” çizgi filmde “30” telaffuz hatasına ve “Kral Şakir: Korsanlar Diyarı” çizgi filmde “45” telaffuz hatasına rastlanmıştır.

Tablo 3’te filmlerdeki telaffuz hatalarına oranla telaffuz hatalarının neler olduğu verilmiştir.

Tablo 3. *Telaffuz bozukluklarının filmlere göre dağılımı*

Telaffuz bozuklukları	Rafadan Tayfa: Göbeklitepe %	Aslan Hürkuş: Kayıp Elmas %	Kral Şakir: Korsanlar Diyarı %
Gevşeklik	4,34	7	6,66
Atlama	4,34	7	6,66
Gereksiz ses kullanımı	21,73	50	37,78
Yerel ağız kullanımı	63,77	7	44,45
Vurgu ve tonlama	5,80	29	4,45
Toplam	100	100	100

İzlenen çizgi filmlerde en sık görülen telaffuz hatası yerel ağız kullanımından kaynaklanmaktadır. Bunun sebebi filmlerde yöresel karakterlere yer verilmesidir. Filmlerde kekemelik kaynaklı telaffuz bozuklukları bulunmamaktadır.

Tablo 4. *Rafadan Tayfa* Göbeklitepe filmindeki telaffuz hataları ve sayıları

Telaffuz Hatası Türü	Telaffuz Hatasına Uğrayan Kelime	Tekrar Sayısı f(n)
Gevşeklik	Görüşcen	1
	Ellam	1
	Merağyk	1
Atlama	Efenim	2
	Aryonuz	1
Gereksiz Ses Kullanımı	Eeee	4
	Şeyyy	3
	Haaa	3
	Hmm	2
	İıı	2
	Bee	1
Yerel Ağız Kullanımı	Ortağagyam	8
	Yörü	5
	Göğynümün	4
	Buğrdaa	3
	Nierdeğğ	3
	Ciger	2
	Urfalıyam	2
	Getti	2
	Gardaşım	2
	Nörüyon	2
	Diyeceğyn	1
	Bağkiyim	1
	kAğğzım	1
	Bağha	1
	Orağ	1
	Değal	1
	Böyüğk	1
	Undan	1
	Değmi	1
Yeğanim	1	
İmkAn	1	
Vurgu ve Tonlama	Beekleyin	1
	Aaloo	1
	Aakınn	1
	Yağhni	1

Tablo 4'te belirtilen Rafadan Tayfa, Göbeklitepe filmindeki telaffuz hatalarını gevşeklik %4,34 (görüşcen, ellam, merağyk), atlama %4,34 (aryonuz, efenim) gereksiz sözcük kullanımı %21,73 (gol be, hmm, haa, ııı, eee, şeyy), yerel ağız kullanımı %63,77 (nörüyon, yörü, urfalıyam, göğynümün, imkAn, değmi, orağ, değal, gardaşım, ortağagyam, diyeceğyn, bağkiyim, kağzım, bağyk, buğrda, nierdeğğ, böyüğk, undan, ciger, yeğanim, getti) vurgu ve tonlama %5,80 (bekleğyiin, aloo, Aakınn, yağhni) oluşturmaktadır.

Tablo 5. *Aslan Hürkuş; Kayıp Elmas filmindeki telaffuz hataları ve sayıları*

Telaffuz Hatalarının Türü	Telaffuz Hatasına Uğrayan Kelime	Tekrar Sayısı f(n)
Gevşeklik	Hağyde	1
	Canlanmıcak	1
Atlama	Beyfendi	2
	Haaa	5
Gereksiz Ses Kullanımı	Eeee	3
	Oppaa	2
	Ayy	1
	Oy	1
	Hmm	1
	Hı	1
	Heh	1
Yerel Ağız Kullanımı	Mekağyn	2
	Yaapıyoor	3
	Bakıyoor	2
Vurgu ve Tonlama	Aacabba	1
	Aammaa	1
	Ataamıyoor	1
	Nerrde	1

Tablo 5'te belirtilen Aslan Hürkuş; Kayıp Elmas filmindeki telaffuz hatalarını gevşeklik %7 (hağyde, canlanmıcak), atlama %7 (beyfendi), gereksiz sözcük kullanımı %50 (heh, hı, oppa, haa, eee, bee, hmm, ayy, oy), yerel ağız kullanımı %7(mekağyn), vurgu ve tonlama %21 (aammaa, aacabba, bakıyoor, yapıyoor, atamıyoor, nerrde) oluşturmaktadır.

Tablo 6. *Kral Şakir: Korsanlar Diyarı filmindeki telaffuz hataları ve sayıları*

Telaffuz Hatalarının Türü	Telaffuz Hatasına Uğrayan Kelime	Tekrar Sayısı f(n)
Gevşeklik	Nierde	3
Atlama	Hanfendi	2
	Dakka	1
Gereksiz Ses Kullanımı	İıı	4
	Hmm	3
	Eeee	3
	Şeyy	2
	Haaa	2
	Aooo	2
	Ayy	1
Yerel Ağız Kullanımı	Emice	7
	Yedum	2
	Yanıyurum	2
	Dayanamadum	2
	Burasi	1
	Bağliyurum	1
	Çünkii	1
Vurgu ve Tonlama	Ordi	1
	Bulamadum	1
	Değul	1
	üflesun	1
	oluum	2

Tablo 6’da belirtilen Kral Şakir: Korsanlar Diyarı filmindeki telaffuz hatalarını gevşeklik %6,66 (niğyerde), atlama %6,66 (dakka, hanfendi), gereksiz sözcük kullanımı %37,78 (hmm, haa, şeyy, ayy, ıı, aooo, eee), yerel ağız kullanımı %44,45(çünki, burasi, bulamadum, üflesun, ordi, değul, bağliyorum, yedum, emice, dayanamadum, yanıyurum), vurgu ve tonlama %4,45 (oluum) oluşturmaktadır.

Sonuç

Çocukların hayal dünyalarının zenginleşmesine, yeni fikirler edinebilmesine, kelime dağarcıklarının gelişmesine imkân sağlayan çizgi filmler, bu unsurların ileride kalıcı davranışlara dönüşmesini mümkün kılmaktadır (Özer & Avcı, 2015). Küçük yaştan itibaren başlayan kelime öğretimi de çocukların, özellikle 1 ile 4 yaş arası, izlediği çizgi filmlerdeki kelime dağarcığını ve dil kalıbını görsel hafızaya alacaklarından orada verilen ağız yapısı ve dil bilgisi kuralları çok önemlidir (Aydoğdu, 2019, s. 40).

Rafadan Tayfa, Göbeklitepe filminde “69” telaffuz bozukluğu tespit edilmiştir. 85 dakikalık ve 3.444.814 insanın sinemada izlediği ilgili filmde ağırlıklı olarak, yerel ağız kullanımı ve gereksiz ses kullanımından meydana gelen telaffuz hataları bulunmaktadır. Yerel ağız ve gereksiz ses kullanımının ardından, gevşeklik, atlama, vurgu ve tonlamadan kaynaklanan telaffuz bozukluklarının sayıları oldukça azdır.

Aslan Hürkuş, Kayıp Elmas filminde “30” telaffuz bozukluğu tespit edilmiştir. 93 dakikalık ve 1.167.455 insanın sinemada izlediği ilgili filmde ağırlıklı olarak, gereksiz ses kullanımı, vurgu ve tonlamadan kaynaklanan telaffuz bozukluklarından meydana gelmektedir. Gereksiz ses kullanımı, vurgu ve tonlamanın ardından, gevşeklik, atlama ve yerel ağız kaynaklanan telaffuz bozukluklarının sayıları oldukça azdır.

Kral Şakir Korsanlar Diyarı filminde “45” telaffuz bozukluğu tespit edilmiştir. 94 dakikalık ve 2.107.865 insanın sinemada izlediği ilgili filmde ağırlıklı olarak, yerel ağız kullanımı ve gereksiz ses kullanımından meydana gelen telaffuz hataları bulunmaktadır. Yerel ağız ve gereksiz ses kullanımının ardından, gevşeklik, atlama, vurgu ve tonlamadan kaynaklanan telaffuz bozukluklarının sayıları oldukça azdır.

Bulgulara bakıldığında ilgili filmlerin hepsinde telaffuz bozuklukları tespit edilmiştir. Bununla beraber ilgili filmlerin ortalama 90 dakika civarında olduğu tespit edilmiştir ve senaryo yazımında her bir sayfa genellikle filmde de 1 dakikaya tekabül eder. Senaryolar genellikle 90 ila 120 sayfa uzunluğunda olur (Güngör, 2022, s.116). 90 dakikalık ve ortalama 100 sayfalık bir filmde sayılabilecek kadar telaffuz bozukluğu tespit etmek, konuşma eğitimi açısından umut vadetmektedir.

Konuşma sırasında gerçekleşen gevşeklik ve atlama kaynaklı telaffuz bozuklukları, dinleyicinin dinlediğini anlama başarısını olumsuz yönde etkiler. Dinleyicinin konuşmayı tam anlamıyla anlayabilmesi için konuşan kişinin kullandığı kelimeleri bilmesi gerekir (Öztürk, 2017). Bu bağlamda çizgi filmlerde geçen gevşeklik ve atlama kaynaklı telaffuz bozuklukları, izleyicinin konuyu tam olarak anlayamamasına yol açar. Çizgi filmlerde anlatılmak istenileni izleyiciye tam manasıyla aktarabilmek için, gevşeklik ve atlama yapılmamalıdır.

Vurgu ve tonlama genellikle öğrencilere dil bilgisi dersi çerçevesinde, dil bilgisi kurallarına göre öğretilmeye çalışılır. Fakat konuşma taklit yoluyla öğrenilen ve edinilen bir beceridir. Bu yüzden vurgu ve tonlamanın öğretiminde, dinleme destekli bir öğretim yapılması gerekmektedir (Çerçi, 2014). Vurgu ve tonlamayı izledikleri çizgi filmlerden yanlış bir şekilde öğrenen öğrenciler için bu yanlışları düzeltmek ayrıca bir emek anlamına gelir. Fakat vurgu ve tonlamanın tam anlamıyla doğru verildiği

çizgi filmlerde çocuk, doğruyu taklit ederek öğrenir. Vurgu ve tonlamanın doğru bir şekilde verildiği çizgi filmler, öğrencilerin vurgu ve tonlama telaffuzları bakımından oldukça faydalıdır.

Gereksiz ses kullanımı söylenmek istenilen kelimelerin akla hemen gelmemesinden kaynaklanır. Öğrenciler bulamadıkları sözcük ile bir önceki sözcüğü birbirine bağlamak, araya es vermemek için gereksiz sesler kullanır (Yıldırım, 2020). Bir çizgi filmde kelimelerin arasını birbirine bağlamak için ne kadar asalak sesler kullanılırsa film anlaşılır olmaktan o kadar çıkar. Çocuklar telaffuzu taklit yoluyla öğrendiğinden, asalak sözleri de edinir ve günlük hayatında gereksiz ses kullanımı yapar.

Türkçe öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar arasında yerel ağız kullanımının oldukça fazla olduğu görülmektedir. Yerel ağız kullanımının olumsuz etkileri, konuşma becerisinde önemli bir yere sahip olsa da diğer 3 temel beceri içerisinde de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Buna örnek olarak yazma becerisinde, öğrencilerin yazılarını yerel ağız kullanarak yazmaları, konuşma sırasındaki telaffuz bozukluklarını aynı şekilde yazı ile kâğıda aktarmaları verilebilir (Sayır & Yaman, 2023). Yerel ağız kullanımı 4 temel beceri içinde büyük sorunlar teşkil ederken çizgi filmlerdeki yerel ağız kullanımları çocukları telaffuz bakımından olumsuz yönde etkiler.

İlgili filmlerde tespit edilen telaffuz bozuklarının ise başlıca sebebi filmlerde yerel ağız kullanılmış olmasıdır. Öğretmen görüşlerine göre konuşma eğitiminin değerlendirildiği Öztürk ve Altuntaş'ın (2012) yaptığı bir araştırmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin de en büyük sorunlardan biri olarak nitelendirdiği sorun yerel ağız kullanımınıdır. Yapılan araştırma sonrası, alanyazında yer alan benzer nitelikteki çalışmaların da katkısıyla bazı öneriler üretilebilir. Yerel ağız kullanımının gitgide azalması bugün bu soruna çözümler aranmaması ya da yerel ağız kullanımının olmadığı anlamına gelmemektedir (Sever & Ünal, 2020). Topçuoğlu Ünal ve Degeç (2012, s. 748), kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasının kelime hazinesini arttırmak ve yerel ağızla konuşmanın önüne geçebilmek için faydalı olduğunu belirtmektedir. Yerel ağız kullanımı filmlerde fazla olmasıyla beraber diğer telaffuz bozukluklarının da sayısı azımsanamayacak kadar fazladır.

Göçer (2021, s. 218) öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmede, ders içi etkinlikler kapsamında tüm öğrencilere eşit söz hakkı tanınmasını, öğrencilerden metinlerin başlıkları veya görselleri üzerinden yorum yapmalarının istenmesini, öğrencilerin başarı duygusunu tadıp konuşmaya teşvik edilmelerinin sağlanmasını tavsiye etmektedir. Cömert (2017) ile Deniz vd. (2019) çalışmalarında 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) yer alan kazanımların yeterli olmadığını, konuşma becerisinin bütün özelliklerinin kazanımlarda yer bulmadığını ifade etmişlerdir. Bu yüzden yeni eğitim programlarında seslendirme eğitimleri yer bulabilir, seslendirme ile ilgili eğitici içerik ve materyaller sınıflarda daha sık kullanılabilir. Alana konuşma becerisi ve telaffuz ile ilgili daha fazla kaynak niteliğinde özellikle doğru seslendirilmiş sesli eserler yazılabilir. Ayrıca çocukların çok fazla izlediği bu filmlerde telaffuz hataları yapılmamasına azami önem gösterilmesi ve film yayınlanmadan bu kontrollerin yapılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Akyol, H. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Kök Yayıncılık.
- Aydoğdu, Z. (2019). *Çocuğa hitap eden animasyon sinema filmlerinin ortaokul öğrencilerinin söz varlığına etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Börekçi, M. (2005). Türkçede vurgu-tonlama-ölçü-anlam ilişkisi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 187-207.

- Calp, M. (2007). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Eğitim Kitapevi.
- Cömert, B. Ö. (2017). 2017 Türkçe dersi öğretim programında yer alan ortaokul düzeyindeki (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) konuşma becerisi kazanımlarına yönelik bir çalışma. *Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1331-1344. DOI:10.14686/buefad.344547.
- Çerçi, A. (2013). *Konuşma eğitiminin telaffuz vurgu ve tonlama konularının dinleme destekli öğretimi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Çerçi, A. (2014). Telaffuz vurgu ve tonlama konularının dinleme destekli öğretimi. *Electronic Turkish Studies*. 9(3), 467-485.
- Demir, D. (2023). *Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin telaffuzunda zorlandıkları kelimelerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Deniz, K., Karagöl, E. ve Tarakcı, R. (2019). Konuşma kazanımları açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Turkish Studies Educational Sciences*, 1257-1269. DOI: 10.29228/TurkishStudies.22958.
- Erdem, İ. (2013). Konuşma eğitimi esnasında karşılaşılan konuşma bozuklukları ve bunları düzeltme yolları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 415-452.
- Göçer, A. (2021). Türkçenin ikinci/yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik lisansüstü öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *International Journal of Language Academy*. 9 (2), 185- 210.
- Güçüyeter, B. (2014). *Sözlü anlatım etkili konuşma*. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Güngör, A.C. (2022). *Filmde anlatı yapısı*. İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları.
- Karaca, S. S. (2019). *Çizgi filmlerde değerler eğitimi, değerler eğitimi açısından rafadan tayfa çizgi filminin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi* (21. baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Tübar*, 287-309.
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. MEB Yayınları
- Özer, D. ve Avcı, İ. B. (2015). Cartoons as educational tools and the presentation of cultural differences via cartoons. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 418-423.
- Öztürk, B. K. (2017). Ortaokul öğrencilerinin dinleme becerisine yönelik olarak kullandıkları üstbilgi stratejilerinin belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 158-182.
- Öztürk, B. ve Altuntaş, İ. (2012). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma eğitimine yönelik öğretmen görüşleri: nitel bir çalışma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*.
- Sayır, M. F. ve Yayan, E. (2023). Köy okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin meslek hayatlarında yaşadıkları sorunlar (Muş İli Örneği). *Türkiye Eğitim Dergisi*, 321-339.
- Sever, A. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin telaffuz hataları üzerine bir inceleme* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Sever, A. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2020). Ortaokul öğrencilerinin telaffuz hataları üzerine bir inceleme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 683-700.

- Şehirli, A. (2022) *Televizyon kanallarında yer alan yemek programlarındaki telaffuz bozuklukları* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Topçuoğlu, F. ve Özden, M. (2012). *Diksiyon ve konuşma eğitimi*. Pegem Yayınları.
- Türk Dil Kurumu, TDK (2010). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ünal, F. ve Degeç, H. (2012). Öğretmen görüşlerine göre konuşma eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 735-750.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N. (2020). Öğretmen görüşlerine göre ortaokul öğrencilerinin konuşma kusurları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 597-610.

Extended Abstract

Cartoons, which enable children to enrich their imagination, acquire new ideas and develop their vocabulary, make it possible for these elements to turn into permanent behaviors in the future (Özer & Avcı, 2015). Since children, especially between the ages of 1 and 4, will visually memorize the vocabulary and language patterns in the cartoons they watch, the dialect structure and grammar rules given there are very important in vocabulary teaching starting from a young age.

In the movie *Rafadan Tayfa*, Göbeklitepe, f(69) pronunciation disorder was detected. In the 85-minute movie, which was watched by 3,444,814 people, there are mainly pronunciation errors caused by the use of local dialect and unnecessary sound. After the use of local dialect and unnecessary sounds, the number of pronunciation errors caused by laxity, omission, stress and intonation is quite small.

In the movie *Aslan Hürkuş*, *The Lost Diamond*, f(30) pronunciation errors were detected. In the 93-minute film, which was watched by 1,167,455 people in the cinema, there are mainly pronunciation disorders caused by unnecessary use of voice, stress and intonation. After unnecessary use of voice, stress and intonation, the number of pronunciation disorders caused by laxity, omission and local dialect is quite small.

In the movie *Kral Şakir Korsanlar Diyarı*, f(45) pronunciation errors were detected. In the 94-minute movie, which was watched by 2,107,865 people, there are mainly pronunciation errors caused by the use of local dialect and unnecessary sounds. After the use of local dialect and unnecessary sounds, the number of pronunciation errors caused by laxity, omission, stress and intonation is quite small.

When the findings are analyzed, pronunciation disorders were detected in all of the related films. In addition to this, it was found that the related films were around 90 minutes on average, and each page in script writing usually corresponds to 1 minute in the movie. Scripts are usually 90 to 120 pages long (Güngör, 2022: 116). Detecting 90 minutes of pronunciation disorders in a 90-minute movie with an average of 100 pages is promising in terms of speech education.

Pronunciation disorders caused by slackness and skipping during speech negatively affect the listener's listening comprehension success. The listener needs to know the words used by the speaker in order to fully understand the speech (Öztürk, 2017). In this context, pronunciation disorders caused by slurring and skipping in cartoons cause the audience not to fully understand the subject. In order to fully convey what is intended to be explained in cartoons to the audience, looseness and skipping should be avoided.

Emphasis and intonation are usually taught to students within the framework of grammar lessons, according to grammar rules. However, speaking is a skill learned and acquired through imitation. Therefore, in teaching stress and intonation, a listening-supported teaching should be done (Çerçi, 2014). For students who learn stress and intonation incorrectly from the cartoons they watch, correcting these mistakes also means an effort. However, in cartoons where emphasis and intonation are given exactly right, the child learns by imitating the right thing. Cartoons in which stress and intonation are given correctly are very useful for students' pronunciation of stress and intonation.

The use of unnecessary sounds arises from the fact that the words to be said do not come to mind immediately. Students use unnecessary sounds to connect the word they cannot find with the previous word and not to pause (Yıldırım, 2020). The more parasitic sounds are used to connect the words in a cartoon movie, the less understandable the movie is. Since children learn pronunciation through imitation, they also acquire parasitic words and use unnecessary sounds in their daily lives.

It is seen that the use of local dialect is quite high among the problems encountered by Turkish teachers. Although the negative effects of local dialect use have an important place in speaking skills, it also has negative effects in other three basic skills. For example, in writing skill, students write their writings using local dialect and transfer the pronunciation disorders during speaking to the paper in the same way (Sayır & Yaman, 2023). While the use of local dialect poses major problems in 4 basic skills, the use of local dialect in cartoons affects children negatively in terms of pronunciation.

The main reason for the pronunciation disorders detected in the related movies is the use of local dialect in the movies. In a study conducted by Öztürk and Altuntaş (2012), in which speech education was evaluated according to teachers' opinions, the problem that the teachers who participated in the study also identified as one of the biggest problems was the use of local dialect. After the research, some suggestions can be produced with the contribution of similar studies in the literature. The gradual decrease in the use of local dialect does not mean that solutions to this problem are not sought today or that there is no use of local dialect (Sever & Ünal, 2020). Topçuoğlu Ünal and Degeç (2012: 748) argue that developing the habit of reading books is beneficial for increasing vocabulary and preventing the use of local dialect. Although the use of local dialect is high in movies, the number of other pronunciation disorders is also considerable.

Göçer (2021: 218) recommends that in developing students' speaking skills, all students should be given equal right to speak within the scope of in-class activities, students should be asked to comment on the titles or visuals of the texts, and students should be encouraged to speak by tasting the sense of success. Cömert (2017) and Deniz et al. (2019) stated in their studies that the learning outcomes in the 2019 Turkish Language Teaching Program (TCCP) are not sufficient and that not all the features of speaking skills are included in the learning outcomes. For this reason, more resources related to speaking skills and pronunciation can be written in the field, especially correctly voiced audio works. In addition, it is necessary to pay utmost attention not to make pronunciation mistakes in these movies that children watch a lot and these controls should be made before the movie is released.